

ETT AMERIKANSKT FLICK-COLLEGE

AV FIL. KAND. BITTI VON VEGESACK

Vad lärde du dig egentligen vid det amerikanska colleet? är en fråga, som jag fått besvara rätt ofta sedan jag kom hem från mitt år som första svenska stipendiat vid Wellesley College i Massachusetts. Den är faktiskt inte så lätt att besvara som det tycks. Visst kan jag säga att jag lärde mig de amerikanska presidenterna utantill, att jag numera kan amerikansk författningshistoria på mina fem fingrar, eller att jag kan resonera om fördelarna och nackdelarna av högsta domstolens vetorätt i lagfrågor hur sakkunnigt som helst. Allt det där reste jag ju ut för att lära mig, och det skulle bara fattas att jag inte lyckats sätta mig in i det. Men det är så mycket annat, som jag lärt mig vid Wellesley, och mer och mer upptäcker jag för var dag som går. Så t. ex. har jag lagt bort min svenska rädsla för att yttra mig i diskussioner: när man bevisat några sammankomster av Wellesleys politiska diskussionsklubb, där flickor och lärare ogenerat yttrade sig om vart annat, utan att det ens för ett ögonblick gick upp för någon, att man kunde vara för blyg att komma fram med vad man hade att säga, om det var något värdefullt och sakligt riktigt, så smälter ens skandinaviska tafathet som smör i solsen. Så har jag fått öva mig i att vara en underhållande och obsvärad värdinna eller gäst. Dessutom kan jag spela tennis och golf och paddla en indiankanot, steppa en smula och teckna efter levande modell.

Jag nämner allt detta för att visa att man inte går till college i Amerika som till ett svenskt universitet. Här i Sverige, eller i Europa överhuvudtaget, fortsätter man ju att studera för att man vill bli något, där en akademisk examen är nödvändig. Men i USA går man till ett college sådant som Wellesley — ett college of liberal arts som det officiellt heter — för att innan man ägnar sig åt ett yrke få under ännu några år utveckla sig till

en mera bildad, harmonisk och vidsynt människa. Det låter kanske som en lyx för europeiska öron. Först skall man kunna försörja sig, sedan kan man ägna tid åt att bli allmänbildad, är väl egentligen den levnadsregel vi i allmänhet gå efter. Men amerikanerna anse inte collegeutbildningen för en lyx. Delvis beror det naturligtvis på att institutionen är så införlivad med amerikanskt undervisningsväsen att det numera fordras examen från ett college för att komma in på de flesta yrkesskolor. Vill man t. ex. studera medicin, juridik eller bli lärare, så måste man först ha tagit en Bachelor of Arts — så heter den examen man får vid slutet av de fyra college-åren — och för en flicka ligger det till på samma sätt, om hon vill komma in vid ett av de stora varuhusen, bli modeexpert eller få en mera ansvarsfull sekreterareplats etc. Men oberoende av detta har collegeutbildningen sin raison d'être — enligt tänkande och ansvarskännande amerikaners åsikt — i den erfarenhet den ger åt unga människor att leva tillsammans i ett välordnat intellektuellt samhälle, som de själva i hög grad få styra över och ta ansvar för, och där de få tillräcklig inblick i en mängd olikartade frågor, för att vänja sig vid att inte dra förhastade slutsatser utan bilda sig ett omdöme på sakliga, objektiva skäl om de problem de ställas för senare i livet.

Nu måste man hålla i minnet att detta är i Amerika, där motsatserna ännu äro så enorma, där lynchning och en för oss ofattbar kriminalitet förekomma vid sidan om puritansk moralitet, där de demokratiska ideal, som fått sitt uttryck i den amerikanska författningen, bli föremål för nästan sentimental vördnad samtidigt som i flera stater negrerna berövas de mest elementära mänskliga rättigheter. Det kan behövas att man får ägna några år åt att skaffa sig en kulturell grundval, när man skall förtjäna sitt levebröd i en så invecklad och motsättningsfull tillvaro.

Jag vill nu inte påstå att de amerikanska collegeungdomar jag träffade i Wellesley i allmänhet voro så värst medvetna om den ideella bakgrund till collegeinstitutionen, som jag velat påvisa. De dra nytta av den, åtminstone hälften av de 1,500 flickorna vid Wellesley fingo någon hjälp från de enorma stipendiefonder, som bildats genom donatio-

ner från enskilda amerikanare med pengar och tro på collegeuppfostrans betydelse. Men frågade man flickorna själva, varför de kommit till Wellesley, så blev svaret i allmänhet: därför att mamma gått där, därför att det anses svårt och det är ärofyllt att ha klarat det eller kanske ännu vanligare: det ligger så nära Harvard och Yale, där de trevligaste pojkarna gå, och till college ska man ju, det är modernt. Och tro nu inte att presidenten vid Wellesley eller någon av lärarna skulle blivit chockerad om hon råkat höra detta rättframma svar. Nej, att flickorna skola ha roligt under sin collegevistelse ingår också i principen efter vilken Wellesley styres, och problemet hur man skall få en »date», d. v. s. en pojkbekantskap att bjuda ut en, är ett av dem, som flitigt diskuteras vid presidentens tejudningar och middagar för flickorna.

Wellesley tar alltså emot endast flickor, och det är en naturlig följd av dess historiska tillkomst. När de första collegerna skapades i Amerika genom privata donationer, reserverades de nämligen åt manliga studerande. Att en flicka skulle tänka på att studera, torde väl aldrig ens ha föresvävat någon av de konservativa, traditionsbundna affärsmän i New England, som med sina pengar startade de första högre läroanstalterna i USA. När så efter inbördeskriget krav började ställas på att flickor skulle få ta del av den högre undervisningen, voro de college, som existerade, redan bundna av sina föreskrifter och vägrade ta emot några kvinnliga studerande. — Inom parentes sagt sitter den där teorien om att flickor inte ska ha tillträde till de gamla ärorika pojkkollegerna fortfarande i även i det moderna Amerika, så att t. ex. i Harvard det inte är tillåtet för en flicka att gå in i universitetsbibliotekets stora läsesal, utan hon måste nöja sig med ett litet trångt rum på baksidan av byggnaden. Jag kan själv intyga hur strängt man håller på det. I början av min vistelse vid Wellesley — innan jag visste något om förbudet — for jag nämligen in till Harvardbiblioteket för att leta rätt på en tidningsartikel, och stegade intet ont anande rätt in i stora läsesalen, som förresten är mycket lik den i Carolina i Uppsala. Inte fick jag reda på min artikel, men ut kom jag fortare än kvickt, med blicken från flera hun-

dra par hatiska manliga ögon i ryggen. — För att återgå till de kvinnliga collegens tillkomst, så skapades dessa av mer toleranta och framsynta donatorer på samma sätt som de manliga, och blevo då naturligtvis begränsade till flickor. Wellesley var ett av de första som bildades, det anses stå i samma klass som Harvard och Yale och man är lika stolt över sina traditioner som dessa gamla pojkkollege.

Att Wellesley's »scholarship» — d. v. s. akademiska standard — är hög och att man kan få stor behållning av studierna, också om man kommer dit efter att ha tagit en fil. kand. i Uppsala, kom jag underfund med så småningom. Mitt första intryck var emellertid inte vidare positivt. Jag glömmar aldrig min förtvivlan de första dagarna över att jag skulle vara tvungen att tillbringa ett helt år bland dessa stojande backfischar med flygande lockar och bara ben, bunden av en massa regler, som tycktes gjorda för barnungar, om att man inte fick vara ute efter kl. 10 om kvällarna, att man inte fick skolka från några föreläsningar — klasser kallades de till yttermera visso — och om skriftliga förhör varannan vecka i som det tycktes de mest elementära saker. Det kändes som att sätta sig på skolbänken igen.

På sätt och vis var det första intrycket inte heller så felaktigt. Flickorna voro mycket unga, från 16 upp till 21—22 år, och amerikanska ungdomar verka i allmänhet mycket omognare än deras europeiska jämnåriga. Undervisningen påminde också betydligt mer om en skola än ett universitet, tack vare alla obligatoriska kurser, t. ex. i olika sportgrenar, i kristendom, engelsk uppsatsskrivning etc., och de ofta återkommande förhören. Men de obligatoriska ämnena voro blott för de yngre årsklasserna, freshmen och sophomores. Juniorerna och framför allt de flickor, som skulle ta examen, seniorerna, hade nästan fullständig frihet att i samråd med sina lärare koncentrera sig på sina speciella intressen. De togo också på sig uppgifter i seminarier, som fordrade både intelligens, mögnad och förmåga att handskas med vetenskapligt material. Att sedan de färdiga uppsatserna ibland verkade schematiska och ytliga, jämförda med våra seminariearbeten här hemma, berodde nog mest på att man fick så litet

A.-B. ALFORT & CRONHOLM
FÄRGER • FERNISSOR • KEMIKALIER

Stockholms Stads Sparbank

Grundad 1821

Huvudkontor Fredsgatan 9

Stockholm

Insättarebehållning 280.000.000 kr.

tid på sig. Arbetstempot var oerhört starkt uppdrivet, man skulle avverka så och så många uppsatser och föredrag per termin, och det blev gärna så att man skrev ihop dem med hjälp av starkt kaffe och cigaretter under de sista nätterna.

Jag kan ännu tydligt minnas stämningen under dessa intensiva arbetsnätter, då smattet från skrivmaskinerna ekade genom korridorerna i det hus jag bodde. Men jag kommer också ihåg andra nätter, då vi sutto uppe några stycken och lidelsefullt fortsatte debatten av någon fråga, som vi haft uppe i dagens föreläsning eller i Forum, Wellesleys livaktiga politiska diskussionsförening. Vi voro en liten grupp på åtta flickor, som bodde i samma hus och som alla togo de mest avancerade kurserna i political science (statskunskap), och vi brukade angripa dagens brännligt problem tillsammans. Vi hade nu också ovanligt inspirerande professorer, som satte liv på diskussionerna, särskilt två unga kvinnliga juris doktorer, som på ett kamratligt och humoristiskt sätt plockade sönder våra teorier med sin obönhörliga logik. Wellesleys statsvetenskapliga fakultet hade mycket radikala åsikter, nästan alla lärarna voro anhängare av Mr Roosevelt och New Deal. Flickorna däremot kommo i allmänhet från konservativa hem, och det hände att de skrev till sina republikanska pappor och skaffade argument, när deras egna politiska kunskaper inte räckte till. En gång när vi skulle diskutera president Roosevelts försök att reformera högsta domstolen, uppenbarade sig t. o. m. en av de oftast citerade papporna i egen hög person för att hjälpa sin dotter. Han blev emellertid ett lätt byte för vår skarpänkta professor, och vi demokrater avgingo den gången med en säker seger.

Politik var kanske det mest populära ämnet vid Wellesley nu när jag var där, alla läste ju sin New York Times eller Herald Tribune, och nästan var dag stod det något sensationellt i den. Men intresset för konst och musik var stort det med, och flickorna foro ofta in till Boston för att höra en konsert av Bostons philharmoniska orkester eller göra ett besök på en konstutställning. Lika ofta gick man på teatern, och alla nya pjäser recenserades av någon av flickorna i Wellesleys egen tidning, som kom ut en gång i veckan. Där stod det också riktigt välskrivna recensioner av nyutkommen litteratur; och böckerna kunde man sedan få låna på biblioteket, som var mycket up to date i all slags engelskspråkig litteratur. — Intresset för naturvetenskapliga ämnen var kanske lika förhärskande som det för historia och statskunskap, fast jag själv inte kom så mycket i kontakt med naturvetenskaparna. De läste inte så mycket hemma som vi andra utan vistades mest i sina laboratorier i den stora nybyggda naturvetenskapliga institutionen, som jag skam till sägandes aldrig såg inifrån. Eget observatorium hade vi också inom Wellesleys domäner, det låg på toppen av en kulle, och slutningen nedanför var en utmärkt skidbacke om vintern.

Skidbacke ja, skidåkning var för tillfället den populäraste sporten vid alla college där uppe i New England, och man gick in för den med äkta amerikansk grundlighet. Skidorna — och det var ordentliga don, hickoryskidor med stålkanter och finaste österrikiska fjällbindningar — togs fram så fort de första snöflingorna hunnit lägga sig på marken, och så tränades det snölogar, kristianias och telemarksvängar i backarna. Varenden weekend hela vintern gingo skidåkt från Boston upp till bergen i New Hampshire, de voro alltid överfulla med skidbitna collegeungdomar, och minst lika många bilade upp. Reglerna i Wellesley voro inte strängare än att en grupp manliga och kvinnliga ungdomar kunde fara bort över weekenden tillsammans, om de bara hade ett gift par med sig som "chaperons".

Wellesley hade ett idealiskt läge för all slags sport, collegemakerna voro mycket vidsträckt och omslöt också en förtjusande sjö, där man åkte skridskor om vintern och paddlade kanot om sommaren. På andra sidan sjön låg en ovanligt vacker golfbana, som visserligen inte hörde till colleget, men där flickorna fingo spela hur mycket som helst. Medan jag var i Wellesley öppnades ett nytt sportgymnasium, som f. d. elever skänkt åt colleget. Här fanns en swimmingpool, nästan lika stor som Sportpalatsets, och spelplaner för tennis, badminton, ping-pong och squash. Tennisplaner hade man dessutom minst ett dusin utomhus, och i all denna sport fick man ta lektioner för utmärkta lärare, så mycket man hann med.

När våren kom förlorade Wellesley mycket av sin prägel av flickcollege och arbetscentrum. Flickornas pojkvänner började visa sig allt mera i sina egna eller lånade bilar; de deltog i föreläsningarna, spelade tennis med sina flickvänner

eller svärmade med dem på de otaliga kärleksstigar bland blommande rhododendron och magnoliaträd. På våren hade Wellesley också sina traditionella fester. Först var det seniorenas tunnbandsrullning på första maj. Alla seniorer måste ställa upp i capes and gowns, svarta fyrkantiga hattar och långa, fotsida kappor, och rulla tunnband mellan de täta leden av hejande yngrekursare. Den, som vann tävlingen, skulle enligt traditionen "bli" först gift. I föl blev det stor skandal: den segrande flickan visade sig vara en förklädd pojke från Harvard. Han fick emellertid betala dyrt för sitt spratt, den indignerade flickmassan drev honom framför sig ner till sjön och doppade honom med peruk och allt. Festligheterna kulminerade i "Tree Day" och "Float Night", då man under en hel weekend uppförde av en själv komponerade festspel och baletter i det fria och Wellesley var högtidsklädd med kulörta lyktor och strålkastare längs stranderna. En annan tradition var att samlas om kvällarna vid foten av det lilla kapellet och sjunga collegesånger i korus. Det var kanske allra mest stämningfullt: man satt på de nöta trappstegen och såg ut över colleget i det blå skymningsljuset, och det var som om alla tidigare generationer av Wellesleyflickor kommo tillbaka för ett ögonblick och sjöngo med i de gamla välkända sångerna.

Jag har inte sagt något särskilt om de utländska studenterna vid Wellesley, vi voro nämligen bara tio på 1.500 flickor och märktes inte mycket. Men Wellesley är mån om sina utlänningar, och man påpekar gärna med stolthet att den kinesiska marskalken Chiang Kai Sheks maka tog sin examen i Wellesley. — Jag var som jag redan nämnt den första svenska som legat vid Wellesley. Det beror antagligen på att man i Sverige inte har reda på att de stora flickcollegena i USA ge stipendier — d. v. s. fritt uppehälle och fria studier — åt utländska studenter. Men man var i Wellesley som överallt i Amerika just nu oerhört intresserad för Sverige, och presidenten för colleget uttryckte en förhoppning, när jag för, att jag inte skulle bli den sista från mitt land, som studerade där. Det skulle vara mig till stor glädje om jag kunde hjälpa till att förverkliga hennes önskan.

När jag försökt sammanfatta mina intryck från colleget så här efteråt, har en artikel i Alchickad fallit mig i minnet, som jag fick mig tillskickad strax efter det jag kommit fram till Amerika förra året. Författarinnan Frida Steenhoff erinrade om Brandes spådom att Europa var slut och att framtiden för den demokratiska kulturen låg i Amerika. Jag brukade ta fram det där klippet ibland därute och fundera över hur mina egna idéer om en demokratisk livsföring passade ihop med vad jag upplevde vid colleget. Nu slår det mig att det bästa minnet jag har med mig från Wellesley är just att det där arbetas så optimistiskt, målmedvetet och positivt för våra gemensamma demokratiska kulturideal.

NORDISK FRONT

DANSK KVINDESAMFUNDS HISTORIA

Gyrithe Lemches bok »Dansk Kvindesamfundets Historie gennem 40 Aar» har nu fått sitt supplement i den läsvärda historik, »Dansk Kvindesamfundets Arbejde gennem 25 Aar», som cand. mag. Aagot Lading, redaktör för Kvinden og Samfundet, Herthas danska kollega, nu skrivit om vår danska systerorganisation (Gyldendal). Det är en både lärorik och intressant läsning, där man kan följa dansk kvinnörelse under det senaste kvartsseket så som den avspeglat sig i Dansk Kvindesamfundets strävanden och framgångar. Såväl det internationella som det nordiska samarbetet behandlas i detta sammanhang. Man får taga del av rösträttsrörelse och likalönskamp, skyddslagstiftning och den gifta kvinnans rättsliga ställning, befolkningsproblem och andra frågor, som äro oss välbekanta från våra egna strävanden. Det är också idel välbekanta anleten, som möter oss: dragen av pionjärer, som berett jordmånen och av de danska kvinnor, som stå mitt uppe i dagens — och morgondagens problem- och kampfyllda värld.

Det är ett digert arbete, rikt på sakligt och intelligent bearbetat stoff, Aagot Lading här bjuder oss. Eftersom Danmark ännu ej har någon motsvarighet till Lydia Wahlströms Den svenska kvinnörelsens historia, har det nyutkomna verket en dubbel uppgift att fylla. I många avseenden torde man nämligen kunna sätta likhetstecken mellan dansk kvinnörelse och Dansk Kvindesamfund. Det är egentligen det högsta betyg man kan ge!

Man får nu hoppas, att boken blir läst ej blott av den generation, som haft tillfälle följa det utvecklingsskede inom dansk kvinnörelse, som boken återger, utan även av alla de unga, som inhämta medborgarskapens grunder. För dem gäller det sedan att omsätta dessa i praktiken, att låta rättigheter förenas med ansvar.

Dansk Kvindesamfund har tillsammans med några andra kvinnorganisationer till danska regeringens riktat en skrivelse i frågan om gift kvinnas nationalitet och hemställer häri även att

Hemträdgården

av
Gunnar Berge

Lärare vid högre trädgårdskursen och
trädgårdsskolan Å Alnarp

Trädgårdsskulptören, frih. Sven A. Hermelin: "Innehållet är väl disponerat, allt väsentligt är medtaget och tack vare den korta, koncisa stilen är boken anmärkningsvärt innehållsrik".

Pris inbunden kr. 1:85 plus porto
25:e tusendet. 200 sidor. 130 illustrationer

LT: S FÖRLAG

Stockholm C.

Oskarströms

Borddukar, Servetter, Handdukar,
i damast, jacquard och dräll

till salu i varje välsorterad vitvaruaffär